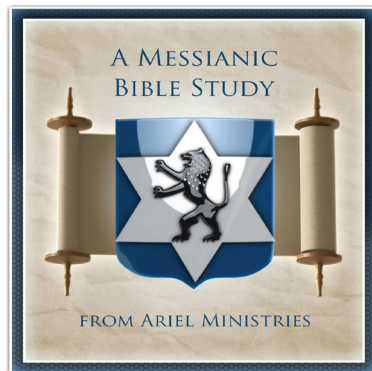

השראת רוח הקודש על כתיבת התנ"ך והברית החדשה

מאת ד"ר ארנולד פרוכטנבאום

www.ariel-israel.org.il

השראת רוח הקודש על כתיבת התנ"ך והברית החדשה

מאת ד"ר ארנולד פרוכטנבאום

THE INSPIRATION OF SCRIPTURES

תוכן העניינים

3	הקדמה
3	1. הגדרה
3	א. אלוהים פיקח על מהלך הכתיבה וכיוון אותה
3	ב. מחברים אנושיים
4	ג. ללא טעות
4	1. בנוגע להעתקים של כתבי הקודש
4	2. בנוגע לתעתיקים / תרגומים של כתבי הקודש
4	ד. התגלות אלוהית
4	ה. כפילות מחברים: מחבר אלוהי ומחברים אנושיים
5	2. תיאוריות בנוגע להשראה האלוהית
5	א. תיאוריות שגויות בקשר לחיבור כתבי הקודש בהשראה אלוהית
5	1. תיאוריית ההשראה הטבעית או האינטואיציה הטבעית
5	2. תיאוריית ההארה המיסטית הנגלית לאנשים מסוימים
5	3. תיאוריית ההשראה החלקית
6	4. התיאוריה בדבר דרגות ההשראה האלוהית על הכתיבה
6	5. תיאוריה בדבר השראה קונספטואלית (מושגית)
6	6. תיאוריה בדבר השראה דינמית
6	7. תיאוריה בדבר השראה מכאנית או הכתבה
6	ב. התיאוריה הנכונה בנוגע להשראה האלוהית על כתיבת כתבי הקודש
6	1. כל המילים נכתבו בהשראת אלוהים
8	2. אסמכתאות לכך שהכתובים חוברו בהשראת אלוהים
8	3. דעות המתנגדות לכך שהכתובים חוברו בהשראה שכזו
10	3. הוכחות לכך שהכתובים נכתבו בהשראת רוח אלוהים
10	א. אופיו של אלוהים
10	ב. טיעונים מן התנ"ך
10	ג. העדויות בברית החדשה
10	ד. עדות מפי המשיח
10	ה. אישור מראש לאותנטיות מפי המשיח
10	סיכום

”כָּל הַכְּתוּב נִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים,
וּמוֹעִיל הוּא לְהוֹרְאָה, לְתוֹכְחָה, לְתַקּוּן,
לְחִנוּךְ בְּמַעֲגָלֵי צְדָק,
לְמַעַן יִהְיֶה אִישׁ הָאֱלֹהִים מְשֻׁלָּם,
וּמְכֻשָׁר לְכָל מַעֲשֵׂה טוֹב.”

(השנייה אל טימותיאוס ג 16-17)

הקדמה

בשיעור זה נבחן את נושא ההשראה האלוהית וכתבי הקודש. הדיון יחולק לשלושה חלקים עיקריים: הגדרת ההשראה האלוהית, תיאוריות שונות בקשר אליה והוכחות לקיומה.

1. הגדרה

כתבי הקודש – התנ"ך והברית החדשה – נכתבו בהשראת רוח אלוהים. כלומר: "הם נכתבו באמצעות מחברים אנושיים בכפוף לפיקוח העליון של אלוהים ולהכוונתו. תוך כדי שימוש בכישורים ובאופי המייחדים כל אחד מהם, רשמו המחברים את ההתגלות האלוהית לפני בני האדם ללא כל טעות במילים שנכתבו בכתבי היד המקוריים". את ההגדרה המפורטת הזו ניתן לחלק לחמישה מרכיבים מצומצמים יותר.

א. אלוהים פיקח על מהלך הכתיבה וכיוון אותה

כשאנחנו מדברים על הפיקוח והכוונת-העל של אלוהים על הכתיבה אין הכוונה שאלוהים הכתיב את התוכן מילה במילה. נכון, חלקים מסוימים של כתבי הקודש כן ניתנו ישירות מאלוהים ונרשמו מילה במילה על פי הכתבתו. למשל, עשרת הדברות ומצוות רבות בתורת משה הוכתבו מילה במילה מפי אלוהים לאוזני משה, ואז משה העלה אותם על הכתב במגילות שהיו ברשותו. אבל אלוהים לא הכתיב את רובו המכריע של תוכן התנ"ך והברית החדשה אלא בחר לכוון את המחברים. באופן זה הוא היה מסוגל לשלוט במדויק על מה שייכתב וזאת מבלי שיצטרך להכתיב להם את הדברים מילה במילה. כך שהתוצר הסופי יצא בדיוק כפי שהוא רצה שיהיה.

ב. מחברים אנושיים

אלוהים השתמש במחברים אנושיים ובסגנונות האישיים השונים שלהם. ברור שאילו היה אלוהים פשוט מכתוב את הכול מילה במילה, הספר כולו היה נשמע אותו הדבר. כמובן, כשעוברים ממחבר למחבר, ניכרים שוני והבדלים. כל אחד מ-40 המחברים שכתבו את 66 הספרים השתמש בסגנון האישי שלו. לדוגמה, סגנון הכתיבה של שאול שונה מהסגנון של שמעון פטרוס. משה כתב בסגנון שונה מזה של יהושע. אבל מאחר שאלוהים פיקח על כתיבת כתבי הקודש וכיוון את המחברים האלה, הוא הניח להם להשתמש בסגנון הכתיבה האישי שלהם, עם זאת הם כתבו מילה במילה בדיוק את מה שאלוהים רצה שיכתבו.

ג. ללא טעות

כאשר הכתבים המקוריים האלה נכתבו, לא היו בהם כל טעויות. למשל, כאשר סיים משה לכתוב את החומש – את

ספרי התורה – כל תוכנם נכתב בהשראת רוח אלוהים ולא הייתה בהם כל טעות, אף לא באחד מהם; וכאשר רוח אלוהים נחה על יהושע ובהשראתה הוא כתב את ספרו, כתב היד המקורי היה ללא כל טעויות.

1. בנוגע להעתקים של כתבי הקודש

אין זאת אומרת שההעתקים של כתבי הקודש נכתבו גם הם בהשראה אלוהית. כיום קיימים כתבי יד והעתקים של התנ"ך העברי ומספר גדול עוד יותר של העתקים ביוונית, וכשמשווים בין כתבי היד השונים ניתן למצוא שיבושים והבדלים קלים בסדר המילים, זאת מפני שכתבי היד האלה הם רק העתקים. למרבה הצער, בהעתקים נפלו אי אלו טעויות אנוש, אבל כתבי היד המקוריים שנכתבו ישירות בהשראת האל, היו ללא כל טעות. לכן יש לזכור שהשראת רוח אלוהים לא נחה על כתיבת ההעתקים.

2. בנוגע לתעתיקים / תרגומים של כתבי הקודש

גם התרגומים של כתבי הקודש לא נכתבו בהשראה אלוהית. כאשר מתרגמים את כתבי הקודש משפה לשפה עשויות ליפול בכל תרגום טעויות, עד מידה מסוימת. למשל, בתרגומים השונים הנפוצים באנגלית (The King James Version, the American Standard Version, the New American Standard) יש טעויות. אולם הטעויות אינן חמורות וניתן לדעת בביור מה ניסו הכתבים המקוריים לומר.

ד. התגלות אלוהית

אלוהים כיוון את המחברים האנושיים מבלי לחסום או לבטל את הייחוד האישי של כל אחד מהם. הוא אפשר להם להתבטא בסגנון הספרותי שבו כתבו או להתמקד בזוויות שעניינו אותם אישית וכך הועלתה על הכתב התגלותו השלמה לפני בני האדם. אף על פי שהכתיבה עצמה נעשתה בידי בני אדם, השראת רוח אלוהים נחה עליהם בעת הכתיבה. התנ"ך והברית החדשה הם המסר שיש לאלוהים לבני האדם. הכתובים אינם רק מכילים את דבר אלוהים; הם-הם בעצמם דבר האלוהים.

אלוהים השתמש, כמובן, בדרכים מגוונות כדי לתת למחברים את השראתו - אבל בין אם אלוהים הכתיב בדיוק את המילים; בין אם הנחה את המחברים להעתיק פרטים מספרות עתיקה; ובין אם כתביהם היו תוצאה של בדיקה ומחקר (כמו במקרה של לוקס) - בכל דרך שהיא, אלוהים הנחה את בני האדם כך שיכתבו בדיוק את מה שרצה שיכתבו. כתוצאה מכך, ספר הבריתות, התנ"ך והברית החדשה, הוא דבר האלוהים.

ה. כפילות מחברים: מחבר אלוהי ומחברים אנושיים

אלוהים כיוון את המחברים בצורה כזו, שתוך כדי השימוש בסגנונותיהם האישיים בכל דרך שנראתה אפשרית בעיניהם, התוצר שהם הפיקו היה המילים שלו, וללא כל טעות. אבל נשאלת כעת השאלה: איך אלוהים הוציא את התהליך הזה לפועל?

קיימות תיאוריות שונות בקשר להשראה האלוהית. הבסיס לכל מגוון התיאוריות האלה הוא סוגיית מפתח אחת: מקור הכתיבה הכפול, שני המחברים העומדים מאחורי כתבי הקודש. מחד, אלוהים כתב אותם; מאידך, אדם כתב אותם. למשל, בשמות כ 12 כתוב: "כִּבְד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכּוּ יְמֶיךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ". מי כתב את הדברים? לפי מתי טו 4, אלוהים אמר אותם, אבל לפי מרקוס ז 10, משה אמר אותם. האם יש כאן סתירה? כלל וכלל לא. אלוהים הוא המקור הראשי, והאדם הוא המקור המשני. אלוהים אכן אמר את הדברים, אבל הוא בחר לומר אותם באמצעות משה. משה העלה אותם על הכתב בהשראת אלוהים, שכיוון והנחה אותם.

דוגמה נוספת לקיומם של שני מחברים – אלוהים והאדם גם יחד – נמצאת בתהילים קי 1: "נָאֵם יְהוָה, לְאֲדֹנָי שֵׁב לְיִמִּינִי", מי אמר זאת? לפי מרקוס יב 36, אמר זאת דוד עצמו, אך בהשראת רוח הקודש ("הֲלֹא דָוִד אָמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ" לפי תרגום דליטש). אם כן, מי אמר זאת, דוד או רוח הקודש? התשובה היא: שניהם.

דוגמה נוספת לכפילות המחברים מבוססת על ישעיהו ו 9-10. ביוחנן יב 39-41 קובע המחבר שישעיהו אמר את הדברים האלה, אבל בספר מעשי השליחים כח 25-27 נאמר כי רוח הקודש היא שדיברה. לפעמים גם אלוהים וגם הנביא נזכרים באותו פסוק. למשל, כאשר מצטטים את הושע יא 1 במתי ב 15, נאמר שהן ה' והן הנביא אמרו זאת ("...לְקִיָּם אֶת אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה בְּיַד הַנְּבִיא").

טיב הקשר הוא כזה: אלוהים הוא מקור הכתובים, והאדם הוא זה שהעלה אותם על הכתב. האדם הוא הכלי או האמצעי שמשרת את אלוהים ובאמצעותו יצר אלוהים את כתביו. מצד אחד, אין להתייחס לכתבי הקודש כאל כתבים שהם אך ורק אלוהיים, או כאל כתבים שהם אך ורק אנושיים; אבל מצד שני גם אין להתייחס אליהם כאילו הם אנושיים באופן חלקי או אלוהיים באופן חלקי. לכתבי הקודש יש שני מחברים וההשראה האלוהית נחה על המחברים וכיוונה את כתיבתם מבלי לפגום או לגרוע זה מזה. שניהם קיימים / נוכחים בכל מילה, הן אלוהים והן המחבר האנושי, מההתחלה ועד הסוף.

על יסוד כפילות המחברים של כתבי הקודש (האלוהים והאדם), פותחו מספר תיאוריות לגבי חיבורם בהשראת רוח הקודש. הן כולן מושתתות על ההבנה שהכתובים חוברו הן בידי אלוהים והן בידי בני אדם. אלוהים הוא המקור הראשי,

בעוד שהאדם הוא המקור המשני. אולי נכון יותר לנסח את היחס ביניהם כך: אלוהים הוא המקור, בעוד שהאדם הוא רק הכלי או האמצעי. אבל כיצד זה התרחש?

2. תיאוריות בנוגע להשראה האלוהית

קיימות מספר תיאוריות בנוגע להשראה האלוהית וחיבור כתבי הקודש ורובן, למרבה הצער, שגויות ואינן מתייחסות לכתבי הקודש בכבוד הראוי להם, כפי שנדרש בהם עצמם.

א. תיאוריות שגויות בקשר לחיבור כתבי הקודש בהשראה אלוהית

1. תיאוריית ההשראה הטבעית או האינטואיציה הטבעית

תיאוריה שגויה זו קובעת שכתבי הקודש נכתבו בידי אנשים שניחנו בתובנה דתית יוצאת דופן; אנשים שהייתה להם תובנה נעלה בהשוואה לאדם הטבעי, בתחום האמת המוסרית והדתית. תיאוריה זו טוענת שלמחבריהם של כתבי הקודש פשוט הייתה דרגה מפותחת ונעלה יותר של תובנה טבעית. לדעתם של הדוגלים בה, מחברי הכתובים באמת כתבו תחת השראה, אבל באותו אופן גם אמנים, משוררים ומוזיקאים יוצרים תחת השראה. בדיוק כפי שאמנים שונים הפיקו יצירות מופת באמנות, שירה ומוזיקה, כך מחברי הכתובים, שניחנו ברמה גבוהה יותר של השראה, פשוט הפיקו "יצירות מופת" בתחום ההגות הדתית-רוחנית.

הבעיה עם התיאוריה הזו המדברת על השראה טבעית היא, שיש בה הדגשת יתר של הצד האנושי. לפי התיאוריה הזו השראה משמעותה גאונות, ותו לא; אין בה שום דבר על-טבעי. למעשה, היא מובילה לסתירה פנימית מפני שלפיה, כתבים מסוימים שנכתבו בהשראה שכזו יכולים לסתור כתבים אחרים. זה הופך את כל המחשבה הדתית והרוחנית שבכתובים לסובייקטיבית. תיאוריה זו המדברת על השראה טבעית או אינטואיציה טבעית אינה מתייחסת כראוי לטבעם של כתבי הקודש.

2. תיאוריית ההארה המיסטית הנגלית לאנשים מסוימים

ביסודו של דבר, דומה תיאוריה זו לתיאוריה שהוצגה לעיל (השראה-אינטואיציה טבעית). ההבדל היחיד ביניהן הוא שהראשונה מייחסת את מושג ההשראה הנעלה יותר לכל בני האדם באופן כללי, בעוד שתיאוריה זו מגבילה אותה למאמינים ומייחסת קצת יותר חשיבות לרוח הקודש. לפי תיאוריה זו אפשר שלמאמינים מסוימים תהיה תפיסה דתית עמוקה יותר מאשר לאחרים. היא טוענת שאנשים מסוימים קיבלו הארה מועצמת מרוח הקודש, והם אלה שכתבו את כתבי הקודש. הדוגלים בה אף אומרים שזה עדיין אפשרי גם היום ושמאמינים, בכל זמן נתון, יכלו ויוכלו לכתוב כתבים אלוהיים בעזרת כוח אלוהי.

הבעיה עם התיאוריה הזו זהה לקודמת; היא מדגישה ביתר שאת את המחברים האנושיים, ולפיה אפשר שעוד כתבים ייכתבו גם כיום. על פי כתבי הקודש, הארת רוח הקודש – אור ההבנה שרוח הקודש מעניקה למאמין – אינה מגלה אמת חדשה, רק עוזרת לו להבין אמת שכבר נגלתה. לפי התיאוריה הזו, ההשראה היא פעולת רוח הקודש אבל רק בדרגה גבוהה יותר של הארה פנימית. יתרה מכך, התיאוריה הזו אינה סבורה שהמחברים לא טעו. לפיכך התיאוריה השנייה הזו לא מייחסת לחיבור כתבי הקודש את סוג ההשראה האלוהית הנעלה שמתבקשת ונחוצה לכתבתם, ככתוב וכנדרש בהם עצמם.

3. תיאוריית ההשראה החלקית

תיאוריה שגויה זו מסבירה שכתבי הקודש נכתבו בהשראה אלוהית אך רק חלקית ובתחומים מסוימים; כמו, למשל, מצוות והוראות, או אמיתות רוחניות שהמחברים האנושיים היו מסוגלים לדעת. אבל תחומים אחרים בכתובים לא נכתבו בהכרח ברוח אלוהים, כמו למשל מדע, ביולוגיה, גיאולוגיה, גיאוגרפיה או ארכיאולוגיה. התיאוריה גם מרחיקה לכת ואומרת שאכן יש בכתובים השראה, אבל הם אינם נעדרי טעויות.

הבעיה עם התיאוריה הזו היא, שהיא מפרידה יתר על המידה בין שני המחברים של כתבי הקודש (אלוהים מצד אחד והמחברים האנושיים מצד שני), והיא מובילה לסובייקטיביות ברורה מצד הקורא, שהוא המחליט מה נכתב בהשראה שמימית ומה לא.

4. התיאוריה בדבר דרגות ההשראה האלוהית על הכתיבה

תיאוריה שגויה זו שונה במקצת מהתיאוריה המדברת על השראה חלקית. לפיה, כל כתבי הקודש ולא רק חלקם נכתבו בהשראת האל, אבל לא כל חלק נכתב באותה מידה או דרגה של השראה. התפיסה הזו משתקפת במהדורות מסוימות של כתבי הקודש בלועזית שבהן הדברים שאמר ישוע מודפסים באדום. יש מאמינים שסבורים שמשמעות הדבר היא שדבריו של ישוע נאמרו ברוח הקודש במידת השראה גבוהה או מרובה יותר משאר כתבי הקודש. אבל דברי ישוע לא נכתבו על ידו אלא בידי מתי, מרקוס, לוקס ויוחנן.

הבעיה עם התיאוריה הזו היא טענתה שחלקים מסוימים זכו ליותר השראה אלוהית בהשוואה לחלקים אחרים בכתובים. לדעתה הכול נכתב במידה כלשהי של השראה, אבל בו בזמן היא מקבלת את קיומן של דרגות פחותות יותר או גדולות

יותר של טעות. גם תיאוריה זו, כמו הקודמת, מפרידה יתר על המידה בין האנושי והאלוהי. וכמוהו, היא גם מובילה לספקולציות ולסובייקטיביות.

5. תיאוריה בדבר השראה קונספטואלית (מושגית)

תיאוריה שגויה זו טוענת שרק המחשבות והרעיונות שבכתבי הקודש ניתנו בהשראת אלוהים, אך לא המילים עצמן. היא מלמדת שאלוהים פשוט "שתל" רעיונות בראש המחברים, ורעיונות אלה באמת ניתנו בהשראתו. אבל מלאכת הבעת הרעיונות האלה הושארה למחברים כך שהם לבדם הביעו אותם במילים שלהם.

גם תיאוריה זו מותירה יותר מדי מקום להפרדה בין האנושי והאלוהי. יש לזכור תמיד שאת הרעיונות יש לבטא במונחים מילוליים. רעיונות אינם ניתנים להבעה ולהעברה אלא באמצעות מילים. גם זו אינה תיאוריה נכונה.

6. תיאוריה בדבר השראה דינמית

לפי תיאוריה שגויה זו, כתבי הקודש נכתבו ברוח אלוהים רק בתחומים שנוגעים לאמונה ולחיי המאמין. אין בהם כל טעות בנושאים הקשורים לאמונה וליישומה בפועל בהתנהגות ובחיים, אין טעויות בתחומים של אמת רוחנית וישועה. אבל התיאוריה ממשיכה ואומרת שאפשר שבכתבי הקודש יש טעויות בתחומים שאינם קשורים לאמונה ולישועה. הם מאמינים בהשראה מלאה אבל אינם מאמינים שכל המילים עצמן נכתבו בהשראה אלוהית.

התיאוריה הזו מובילה לספקולציות ולסובייקטיביות. מי יחליט אילו דברים חיוניים לאמונה ואלו אינם חיוניים לה? אם לא מובטח לנו שאין כל טעות בחלקים האחרים שבכתבי הקודש, לא נוכל להיות בטוחים שאין בהם טעות גם בתחומים העוסקים באמונה וביישומה בפועל.

7. תיאוריה בדבר השראה מכנית או הכתבה

תיאוריה שגויה זו מלמדת שאת כל כתבי הקודש הכתיב אלוהים מילה במילה למחברים שהיו פשוט מזכירים / סופרים, או קצרנים. תיאוריה זו מדגישה יתר על המידה את הצד האלוהי. אילו טענתה הייתה נכונה, כל חלק מהכתובים היה נראה בדיוק אותו הדבר והסגנון היה זהה. אבל אין בכתבים השונים שבתנ"ך ובברית החדשה סגנון זהה. סגנונות שונים מאפיינים מחברים שונים. ורבים מהמחברים האלה אף הביעו את רגשותיהם האישיים העמוקים, כפי שעשה שאול באל הרומים ט 3-1.

ב. התיאוריה הנכונה בנוגע להשראה האלוהית על כתיבת כתבי הקודש

1. כל המילים נכתבו בהשראת אלוהים.

הדרך היחידה להסביר כראוי איך התרחשה השראת רוח אלוהים על כתיבת כתבי הקודש מסוכמת בתיאוריה זו, לפיה נחה השראתו באופן מלא על כל הכתוב.

1א. הגדרה

לפי הסבר זה, כתבי הקודש נכתבו במלואם ברוח אלוהים, בהשראתו. הם בו-זמנית דבר האלוהים וגם דבריהם של מחברים אנושיים. אלוהים הוא המקור, אולם הוא השתמש בבני אדם כדי לכתוב את המילים. כל חלק מכתבי הקודש נכתב בהשראה אלוהית שלמה ומלאה. כתבי הקודש – התנ"ך והברית החדשה – הם הסמכות הסופית לא רק בענייני אמונה והתנהגות אלא הם סמכותיים בכל נושא שאליו הם מתייחסים. כל מה שכתבי הקודש קובעים ומאשרים שהוא אמתי ונכון, הוא אמתי ונכון וזאת בכל נושא שעליו מדובר בהם, ולא רק בעניינים הנוגעים לאמונה והתנהגות. אם נאמר בהם משהו על מדע, ניתן לסמוך עליו שהוא נכון. אם נאמר בהם משהו על גיאולוגיה, או על סוציולוגיה, ניתן לסמוך עליו שהוא נכון. כל נושא שכתבי הקודש מתייחסים אליו ומאשרים שהוא אמתי ונכון, הוא אכן כך. מדובר בהשראה מלאה, המקיפה הכול; היא מקיפה כל חלק של כתבי הקודש; הם הסמכות הסופית והאמת בכל הנושאים שמוזכרים בהם.

רוח הקודש שרתה על כתיבת המילים; המילים עצמן הן המילים שכיוונה רוח הקודש את המחברים לבחור ובהן דווקא להשתמש. אלוהים התייחס למחברים האנושיים בכבוד כך שהסגנון ומאפייני הכתיבה של כל מחבר נשמרו. מתוך אוצר המילים שהיה ידוע למחבר, אלוהים הוא שבחר איזה מילים ייכתבו. המילים שבהן בחר המחבר כדי להתנסח היו המילים שבהן רצה אלוהים שישתמש. יש הבדל בין זה לבין הכתבה. רובם המכריע של כתבי הקודש לא הוכתבו מילה במילה, רק חלקים מהם. כשמדובר על השראת אלוהים בכתיבת המילים, הכוונה פשוט לכך שאלוהים הניח למחברים להשתמש ולבטא את המאפיינים, הסגנון ואוצר המילים שלהם. כאשר הם בחרו במילים מתוך אוצר המילים שבו הם השתמשו בדרך כלל, אלוהים היה זה שלמעשה כיוון אותם לבחור מילים אלה.

היבט נוסף שחשוב לכלול כשמדברים על התיאוריה הנכונה בקשר להשראה האלוהית על חיבור כתבי הקודש, הוא שאין בהם טעות (infallible). הם אמינים ומדויקים ללא כל משגה בכל נושא שעליו הם מדברים; לכן כתבי הקודש מהימנים וניתן לסמוך עליהם. כמו כן, הם אינם טועים (inerrant). בכתבי היד המקוריים לא היו כל קביעה או עובדה שגויות. הם אמת לאמיתה. כשמדברים על השראה מלאה, על כל המילים, המשמעות היא שכתבי הקודש נכתבו

בהשראה מלאה על כל חלקיהם, ובכל מילה שנבחרה להירשם. הם מדויקים ולכן הם אמינים, מהימנים. הם אינם שוגים, אין בהם קביעות שגויות וטעויות, לפיכך הם אמת לאמיתה.

1ב. חמישה דברים שלא התרחשו תוך כדי הכתיבה בהשראת אלוהים

ראשית, האישיות של המחברים שכתבו את הדברים בהשראת אלוהים לא איבדה את ייחודה והיא התבטאה בכתוב. האופי והאישיות השונים של 40 המחברים משתקפים בכתבים שחיברו. כאשר משווים את כתביהם של שמעון פטרוס ושל שאול השליח, ניכרים היטב ההבדלים ביניהם.

שנית, ההשראה האלוהית שנחה על כתיבת כל המילים שבכתבי הקודש לא ביטלה את השימוש בתבונה של המחברים. אלוהים השתמש באינטליגנציה של כל מחבר כדי ליצור את הכתבים האלה.

הדבר השלישי הוא, שסוג ההשראה הזה לא פטר אותם מהצורך לבדוק ולחקור את הדברים באופן אישי. לדוגמה, בלוקס א 4 נאמר שהוא בדק היטב כתבים ודיווחים אחרים לפני שהתיישב לכתוב את הביוגרפיה שלו על חיי המשיח. גם מחברים אחרים, כגון מחבר ספר שופטים, הזכיר ספרים אחרים שבהם נעזר כשערך את המחקר שלו. השראת אלוהים לא פטרה אותם מהצורך לבדוק ולחקור בעצמם, עם זאת היא כיוונה את המחברים האלה לכתבים אחרים באופן כזה שכאשר בחרו מהם קביעות מסוימות, היו אלה רק הדברים הנכונים ורק הדברים שאלוהים רצה שהם יבחרו. אלוהים כיוון אותם כך שהם אף פעם לא בחרו לצטט קביעה שגויה.

רביעית, העובדה שאלוהים הנחה בהשראתו את כתיבת כל המילים שבכתבי הקודש אין משמעה שהוא מנע מהמחברים להשתמש בחומרים אחרים. לדוגמה, כאשר לוקס בחר לכתוב את ספר הבשורה, ידוע לנו שהוא השתמש במקורות אחרים, שאולי כללו את ספרי הבשורה של מתי ומרקוס.

חמישית, כתיבת הדברים תחת סוג השראה שכזה אין משמעו שהמחברים תמיד הבינו את מה שכתבו. דניאל הוא דוגמה טובה לכך. דניאל ציין כמה פעמים שכאשר סיים את מה שכתב, הוא לא הבין את הכתוב. הוא ידע שהוא השתמש במילים שאלוהים רצה שישתמש, אך הודה שלא הבין בבירור את מה שכתב. הכול נכתב בהשראת רוח אלוהים, אך אין זאת אומרת שהמחבר הבין הכול, כפי שאכן קרה לא פעם.

1ג. חמישה דברים שכן התרחשו תוך כדי הכתיבה בהשראת אלוהים

ראשית, רוח אלוהים (השראתו) שמרה על המחברים המקוריים מפני טעות. כאשר הסתיימה יצירתם של הכתבים המקוריים על ידי כל אחד מ-40 המחברים השונים שכתבו את כתבי הקודש, לא היו בהם כל שיבוש או טעות, בכל 66 הספרים.

שנית, היא שמרה על כתבי הקודש מפני השמטות. איש מבין המחברים המקוריים לא השמיט דבר מכל מה שאלוהים רצה שיכללו בכתובים. כל מה שאלוהים רצה שיכללו, נכלל בהם.

שלישית, היא שמרה שהמחברים לא יוסיפו דברים שאלוהים לא רצה שייכללו בכתבי הקודש. למשל, ייתכן שהיו דברים נוספים שהיו נכונים – ייתכן שהיו נכונים מאוד – אבל אלוהים לא רצה שהם ייכללו בדברו הכתוב. בהשראתו הם כתבו רק את מה שרצה. זה הצד השני של המטבע: מצד אחד הם לא השמיטו את מה שאלוהים רצה שייכללו, מצד שני הם לא הוסיפו דברים שאלוהים לא רצה שייכללו.

הדבר הרביעי שהתרחש בהשפעת ההשראה האלוהית על כתיבת כל המילים שבכתבי הקודש היה, שהיא הבטיחה ניסוח הולם ונכון כרצונו. אלוהים הניח למחברים האנושיים להשתמש בסגנונות ובאוצר המילים שלהם, אבל המילים שהם בחרו מתוך אוצר המילים הידוע להם היו המילים שאלוהים רצה שהם ירשמו, והן נכתבו בסדר שאותו הוא קבע. גם ביוונית וגם בעברית ניתן לנסח את אותם הדברים תוך שימוש במבנים תחביריים שונים, כלומר בסדר שונה של המילים, אבל אלוהים פיקח על הכתיבה וכיוון אותה כך שהיא נוסחה כראוי.

חמישית, ההשראה האלוהית שבה נכתבו כל המילים שבכתבי הקודש, משמעותה שותפות בחיבור הכתבים, של אלוהים ושל האדם. גם אלוהים וגם בני האדם כתבו את כתבי הקודש, אבל אלוהים היה המקור בעוד שהאדם היה האמצעי או הכלי, המשני. לפיכך, שום חלק בכתובים לא הופק כמעשה ידי אדם בלבד. כל מילה נכתבה בפיקוחו של אלוהים ובהכוונתו.

2. אסמכתאות לכך שהכתובים חוברו בהשראת אלוהים

פסוקי מפתח מהכתובים מבהירים שכתבי הקודש נכתבו / חוברו בהשראה מלאה של אלוהים על כל המילים שנכתבו.

2א. האיגרת השנייה לטימותיאוס ג 16-17

"כֹּל הַכְּתוּב נִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים, וּמוֹעִיל הוּא לְהוֹרָאָה, לְתוֹכְחָה, לְתִקּוּן, לְחִנּוּךְ בְּמַעֲגְלֵי צֶדֶק, לְמַעַן יְהִי אִישׁ הָאֱלֹהִים מְשָׁלֵם, וּמְכַשֵּׁר לְכָל מַעֲשֵׂה טוֹב".

פסוק זה מדגיש ש"כֹּל הַכְּתוּב נִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים", שהכול נכתב בהשראה מלאה. "כל הכתוב", כלומר כל התגלות כתובה ניתנת בהשראת רוח אלוהים. הניסוח ביוונית ("תיאופניוסטוס") המתורגם כאן "נכתב ברוח אלוהים", משמעו

למעשה "אלוהים נפח עליו; נשמת אפו / רוחו בו". במילים אחרות, כתבי הקודש נכתבו בהשראת אלוהים שכן הם עצם "נשיפת רוח אפו".

כתוצאה מכך שהכול נכתב ב"נשיפת" רוח אלוהים, כל הכתוב מועיל לארבעה תחומים: להוראה, לתוכחה, לתיקון ולחינוך במעגלי צדק.

2ב. איגרת פטרוס השנייה א 21

"פִּי מְעוֹלָם לֹא יִצְאָה נְבוּאָה עַל פִּי רְצוֹן הָאָדָם, אֲלָא רֹחַ הַקֹּדֶשׁ הַנִּיֵּעָה בְּנִי אָדָם לְדַבֵּר מִטַּעַם אֱלֹהִים".

פסוק זה מתמקד באופן השפעתה של ההשראה האלוהית. שמעון פטרוס מציין שלוש נקודות. ראשית: "מְעוֹלָם לֹא יִצְאָה נְבוּאָה עַל פִּי רְצוֹן הָאָדָם". המקור הראשי להתגלות היה תמיד אלוהים, בעוד שהאדם היה תמיד רק מקור משני או האמצעי לכתיבת כתבי הקודש.

שנית, פסוק זה קובע ש "רֹחַ הַקֹּדֶשׁ הַנִּיֵּעָה בְּנִי אָדָם לְדַבֵּר". המילה היוונית שתורגמה כאן ל"הניעה" משמעותה "לשאת" או "לגרור". אותה מילה מופיעה במעשי השליחים כז 15, 17 שם מסופר על אניה (לפי התרגום החדש) שנלכדה ונסחפה בים. התמונה המצטיירת כאן היא שהתלמידים נסחפו, נישאו על ידי רוח הקודש בזמן שכתבו, ומה שרוח אלוהים "הפיחה בהם" הועלה על הכתב כתעתיק בידי בני אדם. הם כתבו את הדברים באופן מדויק בעודם נישאים, נסחפים, על ידי רוח הקודש.

שלישית: "בְּנִי אָדָם [הונעו] לְדַבֵּר מִטַּעַם אֱלֹהִים". כשהנביאים דיברו, הם אמרו את המילים של אלוהים. הם היו רק מקורות משניים. אלוהים היה תמיד המקור הראשי.

3. דעות המתנגדות לכך שהכתובים חוברו בהשראה שכזו

יש אנשים שחולקים על הטענה שכל כתבי הקודש נכתבו בהשראה אלוהית. ההתנגדות מגיעה מארבעה מקורות שונים.

3א. מדע והיסטוריה

מדענים טוענים שכתבי הקודש סותרים קביעות שכלל הידוע להם הן קביעות נכונות. היסטוריונים אומרים שיש בכתבי הקודש אי דיוקים היסטוריים. התשובה לכך פשוטה. ראשית, הכתובים אמנם סותרים תיאוריות מדעיות מסוימות, אבל הם לא סתרו עדיין שום עובדה מדעית. שנית, מסמכים היסטוריים הראו שכתבי הקודש מדייקים לגמרי בכל הנוגע להיסטוריה.

יש לזכור שכתבי הקודש כן משתמשים בלשון פנומנולוגית או בלשון המתארת את התופעות כפי שהן נראות לאדם. למשל, כתוב על השמש ה"זרחת", ה"עומדת בחצי השמים", על "בוא השמש" והשחר ה"עולה". כמובן, הכול יודעים שהשמש לא "באה" או "עולה" באופן ממשי. היא רק נראית כעולה במזרח ובאה, שוקעת, לאופק או לים במערב. במציאות, כדור הארץ סובב סביב צירו. זוהי לשון פיגורטיבית, המתארת את התופעות. גם מדענים וחזאי מזג אוויר שיודעים היטב את המציאות המדעית מדברים על זריחת השמש ושקיעתה. התנ"ך והברית החדשה משתמשים בלשון תיאורית. אין זה אומר שהשמש באמת עולה ובאמת שוקעת, אלא שככה זה נראה. אפילו מדענים משתמשים במונחים כאלה, ומצד שני הם מצביעים על השימוש הלשוני הזה בכתובים בתור ראיה לכך שהם כביכול לוקים בחוסר דיוק מדעי. לפיכך אל להם לנהוג לפי סטנדרטים כפולים.

כתבי הקודש אינם ספר לימוד על מדע או היסטוריה. אך, שוב, היכן שהם נוגעים בנושאים מדעיים או היסטוריים, מסתבר שהם מדויקים לחלוטין. שום דבר בגיאולוגיה או באנתרופולוגיה לא הראה שכתבי הקודש אינם מדויקים. המחקרים הארכיאולוגיים הראו שכתבי הקודש מדויקים מבחינה היסטורית; חוקים פיזיקאליים הראו שכתבי הקודש מדויקים מבחינה מדעית; והגיאוגרפיה ההיסטורית הראתה שכתבי הקודש מדויקים מבחינה גיאוגרפית. דברי הביקורת המושמעים מפי מדענים והיסטוריונים לא סיפקו עדיין ראיות ברורות לכך שכתבי הקודש יש ולו נקודה מוטעית אחת.

3ב. ספקנות לגבי נבואות ונסים

ההתנגדות הזו מניחה מראש שהעל-טבעי לא קיים. אבל אם אלוהים וכל מה שכרוך במושג האלוהות אכן קיימים, אזי נסים ונבואות החוזות את העתיד לא היו מהווים בעיה. אם אלוהים קיים, הרי שהעל-טבעי קיים. אם מה שאנחנו מתכוונים לו כשאנחנו מדברים על "אלוהים" הוא באמת כך, אזי משמעות הדבר שנסים יכולים להתחולל ונבואות החוזות את העתיד הן אפשריות. למעשה, נבואות שהתגשמו הוכיחו את דיוקם ואת נכונותם של כתבי הקודש. נבואות שהתגשמו הן הראיה לכך שנבואות שעדיין לא התגשמו יזכו להתגשמותן בעתיד.

3ג. מוסריות ודת

המתנגדים אוהבים להצביע על תכונותיהם הנוראות של אחדים מגיבורי התנ"ך. הם מצביעים על דברים כמו הניאוף של דוד עם בת שבע ורצח אוריה, או השכרות של נוח. העובדה שכתבי הקודש מספרים על הפריצות וחוסר הרוחניות של כמה מהדמויות המרכזיות בהם דווקא מראה שכתבי הקודש מדייקים ואמינים. קיימים ספרי קודש של דתות אחרות

שמדגישים אך ורק את גבורתם של המנהיגים שלהם, אבל התנ"ך והברית החדשה מדגישים הן את הנקודות החוזק והן את החולשות.

הדיווחים על מעשי החטא השונים של גיבורי התנ"ך לא מתייחסים למעשים אלה בהסכמה. כך לגבי השכרות של נוח בבראשית ט, גילוי העריות של לוט בבראשית יט, מעשה התרמית של יעקב בבראשית כז, מעשה הניאוף של דוד בשמואל ב יא, הפוליגמיה של שלמה במלכים א יא ועוד. כתבי הקודש מספרים על החטאים של גיבוריהם האנושיים, אבל סיפורי מעשי החטא האלה אינם מצביעים על התייחסות חיובית כלפיהם.

לפעמים נראה כאילו מעודדים או מתייחסים באהדה למעשים רעים, לא מוסריים וחוטאים, אבל מה שזוכה לאישור הן האמונה והכוונה, לא המעשה עצמו. לדוגמה, כאשר רחב שיקרה למלך שלה, מה שהכתובים משבחים אינו את הרמאות והבגידה שלה, אלא את אמונתה (אל העברים יא 31; יעקב ב 25); אמונתה של יעל ולא הבגידה שלה היא שזכתה לשבחים (שופטים ד-ה); מעשיו של שמשון, ולא תאוותיו, הם שהתקבלו בחיוב (שופטים יד-טז; אל העברים יא 32).

לפעמים אנשים מצביעים על העובדה שגיבורים מסוימים בכתבי הקודש מפרים בבירור מצוות שה' נתן, ואף על פי כן אינם ננזפים. לפעמים זה קורה בגלל שמדובר בעידינים או שלבים שונים בתכנית האלוהית (dispensations). לא כל מצווה היא בעלת תוקף לכל תקופה. לדוגמה, אלוהים אמר לנוח שהוא יכול לאכול מכל בעלי החיים, אבל למשה אמר אלוהים שמותר לו לאכול רק דברים מסוימים. עכשיו, באמצעות שאול, הכריז אלוהים שלאדם מותר שוב לאכול הכול, ולתת תודה. יש להיזהר ולא לשער שהופרה מצווה, מפני שלא כל מצווה מתייחסת לכל תקופה.

הביקורת וההתנגדות האלה הן לרוב חריצת דין סובייקטיבית או פשוט אי הבנה בנוגע למה שהכתובים באמת מאשרים, או על מה שהם מגנים.

3.3. ציטוטים מהתנ"ך בברית החדשה

ההתנגדות מהסוג הרביעי נוגעת לאופן שבו הברית החדשה מצטטת מהתנ"ך. ניתן למצוא הבדלים בניסוח כאשר משווים מובאות שכלולות בברית החדשה עם מקורן בתנ"ך. למעשה, השוני במילים נובע מהשימוש שנעשה בתרגומי התנ"ך (או מהציטוט מכתבי יד שבהם הנוסח שונה בהשוואה לנוסח המסורה. המתרגמת), ולא מציטוט שגוי או מעוות.

התנ"ך נכתב בעברית והברית החדשה – ביוונית. כאשר מחבריה היהודים של הברית החדשה כתבו ביוונית, היה עליהם לתרגם ליוונית את המובאות מהתנ"ך. כאשר מתרגמים טקסט משפה לשפה, אי אפשר לעשות זאת על בסיס סדר מילים שמשקף מילה במילה את המקור. זה פשוט בלתי אפשרי. מה שהופך ניסוח ומבנה תחבירי מסוים לנכון מבחינה דקדוקית בעברית, לא יהיה כך ביוונית או בשפה אחרת. בכל התרגומים, הניסוח וסדר המילים שונה מסדרן במקור העברי או היווני. אילו היה התרגום מופיע בצורה שמשקפת מילה במילה את סדר המילים שבמקור, היה זה תרגום גרוע ביותר מפני שקיימים הבדלים בכללי הדקדוק של השפות השונות. הבדלי הגרסאות הקיימים לכאורה בציטוטים המקראיים המובאים בברית החדשה אינם ציטוטים שגויים אלא שוני בסדר המילים המתבקש עקב התרגום לשפה אחרת.

3. הוכחות לכך שהכתובים נכתבו בהשראת רוח אלוהים

אנחנו אומרים שכתבי הקודש נכתבו ברוח אלוהים, אבל מה הן ההוכחות המעידות על כך? קיימות חמש הוכחות.

א. אופיו של אלוהים

אם אלוהים היה נגלה לבני האדם באמצעות דברים שהועלו על הכתב, האם לא היינו מצפים שתהיה זו התגלות מדויקת ונכונה? זה מה שנאמר באיגרת אל הרומים ג 4. אם אלוהים בחר להתגלות, מאחר שהוא מעצם טבעו ובאופיו נאמן לאמת באופן אבסולוטי, מדוע שייתן לנו את כתבי הקודש – שהם דבריו והתגלותו שהועלו על הכתב – כשהם מכילים שגיאות, ובאופן כזה מאלצים את האדם להחליט מה נכון ומה שגוי?

ב. טיעונים מן התנ"ך

בתנ"ך נעשה שימוש רב (כ-3,808 פעמים) בניסוחים כגון: "כֹּה אָמַר יְהוָה", "וַיֹּאמֶר יְהוָה", "וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵל...". וישעיהו (לד 16) קורא לספרו "סֵפֶר יְהוָה". בתנ"ך נזכרים מקרים שבהם אלוהים מצווה במפורש לכתוב את דבריו, כמו במקרה של משה בספר שמות יז 14, ירמיהו (ל 2) ודניאל (יב 4). כמו כן, אלוהים אישר בכתבים אחרים את מהימנותם של ספרי התורה שהעלה משה על הכתב, למשל ביהושע א 7-8. גם ספרי הנבואה קיבלו אישור כשמחברים שונים אישרו את התוקף של דברי הנביאים האחרים. אחדים ממחברי התנ"ך מצטטים מתוך כתבים מקראיים אחרים בתור אסמכתאות בעלות תוקף. לדוגמה, יהושע ח 30-35 מצטט את תורת משה; יואל ב 32 מצטט מעובדיה 17; מיכה ד 1-4 מצטט את ישעיהו ב 4-2; ירמיהו כו 17-19 מצטט ממיכה ג 12; דניאל ט 1-3 מבוסס על ירמיהו כה וכו.

ג. העדויות בברית החדשה

הברית החדשה מצטטת כ-300 פעמים מהתנ"ך. שבעים מובאות נלקחו מהחומש, כ-170 מהנביאים ו-60 מהכתובים. ברבים מהציטוטים המקראיים נאמר במפורש שאלוהים הוא שאמר את הדברים, כמו למשל במתי טו 4 ומעשי השליחים כח 25. ברור שבאיגרת השנייה לטימותיאוס ג 16-17 ובאיגרת פטרוס השנייה א 20-21, הכוונה היא לכתבי התנ"ך. בנוסף ל-300 ציטוטים ישירים מהתנ"ך יש בברית החדשה גם 4,105 התייחסויות ורמיזות לתנ"ך. בברית החדשה נטען 56 פעמים שאלוהים הוא שחיבר את התנ"ך.

ד. עדות מפי המשיח

המשיח קיבל את התנ"ך על כל חלקיו בתור דבר האלוהים, וציטט פעמים רבות משלוש החטיבות שמהן הוא מורכב: מהתורה, מהנביאים ומהכתובים, כמו בלוקס כד 44. במתי ה 17 כתוב שהוא אמר שהוא בא לקיים את התורה והנביאים. ביוחנן י 35 ישוע אמר שאת הכתוב אי אפשר להפך, כשכוונתו בהקשר זה הייתה כתבי התנ"ך. במתי כג 35 הוא הזכיר את הבל ואת זכריה, בהתייחסו לספר הראשון ולספר האחרון בתנ"ך (על פי סדר הספרים היהודי). ברור שישוע השתמש רבות בעצמו בתנ"ך; התנ"ך היה הבסיס לכל מה שהוא לימד, התנ"ך הסביר מי הוא המשיח, והתנ"ך היה המקור הסמכותי והסופי שממנו ציטט במהלך הוויכוחים עם מתנגדיו.

ה. אישור מראש לאותנטיות מפי המשיח

הברית החדשה מעידה על עצמה. האותנטיות שלה קיבלה אישור מראש מפי המשיח עצמו ככתוב ביוחנן טז 12-14 ופרק יד 26. הוא אמר לתלמידיו שרוח הקודש עצמה תזכיר להם את כל מה שהוא לימד אותם. שמעון פטרוס היה מודע לכך שהוא כתב את דברי אלוהים חיים (איגרת פטרוס הראשונה א 11-12). שאול היה מודע לכך שהוא כתב את דברי אלוהים חיים (הראשונה אל הקורינתים ב 13, יד 37). גם שמעון פטרוס קיבל זאת כעובדה שכתביו של שאול הם חלק מכתבי הקודש של אלוהים (איגרת פטרוס השנייה ג 15-16).

סיכום

את מה שלמדנו כאן על הזיקה שבין כתבי הקודש לבין תפיסתם ככתבים שחברו בהשראת רוח אלוהים ניתן לסכם ב-13 נקודות.

- א. כל הכתוב נכתב ברוח אלוהים (אלוהים כביכול "נשף" או "נפח" עליהם ומילא אותם ברוחו; ראה השנייה אל טימותיאוס ג 16).
- ב. זהו דבר אלוהים לאדם (יוחנן י 35).
- ג. בכתבי הקודש אין טעות, הם תמימים, שלמים ונאמנים (תהילים יט 8-10).
- ד. כתבי הקודש אינם שוגים, הם צרופים (משלי ל 5-6).
- ה. הם מהימנים, נאמנים למקור (נאמרו מטעם אלוהים) (איגרת פטרוס השנייה א 21).
- ו. הם כתובים בהשראה אלוהית להדרכתנו, וההשראה הזו מכסה את כל חלקיהם (אל הרומים טו 4).
- ז. כל מילה ומילה בהם נכתבה בהשראה אלוהית (מתי ד 4).
- ח. רוח ה' מדברת באמצעות המילים של האדם, הם זורמים יחד (שמואל ב כג 2).
- ט. אלו הם דברי אלוהים עצמו, המביעים את מלוא סמכותו (ישעיהו א 2).
- י. די בהם לישועת החוטאים, הם מחכימים לישועה (השנייה אל טימותיאוס ג 15).
- יא. דבר אלוהים מעניק אור להבנתנו, לנתיבתנו (תהילים קיט 105).
- יב. הם בוחנים את מחשבות הלב וכוונותינו ומעוררים בחוטאים הכרה באשמתם (אל העברים ד 12).
- יג. המטרה הנצחית של כתבי הקודש היא להכריז על המשיח ולהעיד עליו (לוקס כד 44).

התנ"ך והברית החדשה, כתבי הקודש, הם דבר האלוהים. הם נכתבו במלואם, מילה במילה, בהשראה אלוהית. כל הכתוב בהם הוא אמת ואין בהם טעות. כתבי הקודש הם מקור מהימן שניתן לסמוך עליו לחלוטין כדי לדעת בדיוק את מה שאלוהים רצה שהאדם ידע, את מה שאלוהים רצה שהאדם יאמין בו ואת הדרך שבה אלוהים רוצה שיישם המאמין בחייו הרוחניים.